

HE 54/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kansalaisuuslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Kiitämme hallintovaliokuntaa mahdollisuudesta antaa lausunto koskien hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi kansalaisuuslain muuttamiseksi sekä siihen liittyviksi laeiksi.

Emme pidä kansalaisuuskokeen käyttöönottoa tarkoituksen mukaisena. Kansalaistamisen vaatimuksia on jo kiristetty merkittävästi tällä hallituskaudella, kun hallitus mm. nosti asumisaikavaatimusta ja pienensi ulkomailla vietettyjen päivien määrää sekä kiristi toimeentulovaatimusta. Lisäksi oleskelulupiin tehdyt kiristykset tarkoittavat sitä, että Suomeen muuttaneen henkilön on tosiasiallisesti kotouduttava, jotta hän voi asua Suomessa tarpeeksi kauan hakeakseen kansalaistamista. Jos Suomeen muuttanut ihminen on asunut Suomessa kahdeksan vuotta ja täyttää muut kansalaistamisen edellytykset voitaneen häntä pitää tosiasiallisesti kotoutuneena.

Kokeen käyttöönotto vaikuttaisi todennäköisesti negatiivisesti kahden kulttuurin perheisiin. Kokeen suorittaminen vaatisi ajankäyttöä kokeeseen opiskeluun ja lisäksi kustannuksia perheille, jotka ovat muutenkin todennäköisesti sosioekonomisesti heikommassa asemassa. Suomeen muuttaneet ihmiset ovat useammin heikosti työllistettyjä ja pienituloisia Suomessa syntyneisiin ihmisiin verrattuna¹. Samoin tiedetään, että vanhempien sosioekonominen asema periytyy ja vaikuttaa esimerkiksi lasten koulutusvalintoihin² ja työllistymiseen³.

Kansalaisuuskoe myös tosiasiallisesti muuttaisi kansalaistamista hakevien ihmisten kielitaitovaatimusta. Kokeen suorittaminen edellyttäisi riittävää toisen kansalliskielen lukutaitoa, mikä osalle ihmisistä lisäisi kolmannen komponentin kielitaitovaatimukseen, nykyisen kahden sijaan, koska koetta ei olisi mahdollista suorittaa ilman riittävää lukutaitoa. Vaikka esityksessä kokeen opiskelumateriaaleja on hieman selvennetty jää materiaalien saatavuus ja saavutettavuus edelleen epäselväksi. Samoin sähköisesti suoritettavan kokeen järjestelyt jäävät epäselväksi. Esimerkiksi kysymys siitä, kenen omistamalla ja hallinnoimalla laitteella koe suoritettaisiin. Edellyttäisiinkö kokeeseen osallistujilta tietynlaisia omia laitteita vai olisiko laitteiden toimittaminen kokeen järjestäjän vastuulla. Spesifit laitevaatimukset aiheuttaisivat esteen kokeensuorittamiselle esimerkiksi pienituloisille ja digitaidottomille ihmisille. Olemme myös

¹ Vauhkonen, TJ, Kallio, J & Erola, J 2017, 'Sosiaalisen huono-osaisuuden ylisukupolvisuus Suomessa', Yhteiskuntapolitiikka, Sivut 501-512. https://doi.org/https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135433/YP1705_Vauhkonenym.pdf?sequence=2&isAllowed=y

² Lähdesmäki, T., Mäkinen, K., Čeginskas, V. L. A., & Kaasik-Krogerus, S. (2021). Politics of Belonging: Concepts and Method. In Europe from Below: Notions of Europe and the European among Participants in EU Cultural Initiatives (pp. 25–44). Brill. <http://www.jstor.org/stable/10.1163/j.ctv1sr6j1b.7>

³ OECD (2025), Education at a Glance 2025: OECD Indicators, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/1c0d9c79-en>, (Haettu 8.5.2026).

huolissamme siitä, että kokeen sisältö ja vaadittu oikeiden vastausten määrä jäisivät valtioneuvoston harkinnan piiriin.

Olemme huolissamme myös kansalaistamista hakeville kokeesta aiheutuvien kustannusten epäselvyydestä. Hallituksen esityksessä kohdassa 4.2.3 kokeesta aiheutuvia kustannuksia pidetään epävarmoina ja kokeen kustannusten arvioidaan olevan samaa tasoa kuin keskitason kielikokeen eli 190 euroa (HE 54/2026 vp, s. 44). Lisäksi vertailukohtina käytetyissä maissa kokeen hinta vaihtelee joistakin kymmenistä euroista reiluun sataan euroon. Kuitenkin hallituksen esityksessä esitetään, että kansalaisuuskokeen maksu perustuisi omakustannusperiaatteeseen valtion maksuperustelain (150/1992) 6 §:n mukaisesti (HE 54/2026 vp, s. 91), jolloin kansalaisuuskokeen arvioidut pysyvät vuosikulut, jotka ovat 2,35 miljoonaa tulisivat kokeen tekijöiden maksettavaksi. Arvioiduilla vuotuisilla osallistujamäärillä eli 5000–10 000 ihmisellä kustannus olisi 235–470 euroa per kokeentekijä. Ottaen huomioon että, Suomeen muuttaneet ihmiset ovat kansalaistamiseen mennessä maksaneet yli 1000 euroa oleskelulupamaksuina ja kansalaistamisen kokonaishinta kielikoe mukaan lukien on aikuiselta hakijalta yli 700 euroa, on perusteltua kysyä, muodostuuko kansalaistamisen hinnasta vielä yksi este sille, että Suomeen muuttaneet ihmiset saavat täydet poliittiset oikeudet. Oikeus poliittiseen osallistumiseen ja kansalaisuuden saaminen ovat myös itsessään asioita, jotka tukevat yhteiskuntaan kuulumisen tunnetta⁴. Näin ollen kansalaisuuden saaminen on looginen osa kuulumisen tunteen ja kotoutumisen rakentamista, eikä vain lopullinen päämäärä.

Edellä mainituista syistä pidämme hallituksen esitystä riittämättömästi valmisteltuna ja tämän lisäksi Suomen, suomalaisten ja suomeen muuttaneiden ihmisten kollektiivisen edun vastaisena. Näin ollen emme pidä kansalaisuuskokeen edistämistä suotavana.

Lisätietoja:

Elina Helmanen
toiminnanjohtaja
Familia ry
050 4335411
elina.helmanen@familiar.fi

Panu Puhakka
vaikuttamistyön koordinaattori
Familia ry
045 78352075
panu.puhakka@familiar.fi

⁴ Tilastokeskus (2025), Työssäkäynti, Maahanmuuttajat ja Kotoutuminen, <https://stat.fi/fi/tilastot/tietoa-teemoittain/maahanmuuttajat-ja-kotoutuminen>, (Haettu 8.5.2026).

Familia ry

Familia ry on vuonna 1988 perustettu valtakunnallinen kahden kulttuurin perheiden asiantuntijajärjestö ja edunvalvoja. Tuemme kahden kulttuurin perheiden hyvinvointia tarjoamalla vapaaehtois- ja vertaistoimintaa, tietoa, tukea ja neuvontaa. Tavoitteenamme on edistää kahden kulttuurin perheiden hyvinvointia ja perheiden huomioimista yhteiskunnassa, sekä kehittää lainsäädäntöä ja palvelujärjestelmää tukemaan kaksikulttuurisia sekä kaksi- ja monikielisiä perheitä.

www.familiary.fi